

Студијски комитет Ц-5:

Тржиште електричне енергије и регулација

Ц5-05

**ЗАШТО И КАКО РЕГУЛИСАТИ БЕРЗУ ЕЛЕКТРИЧНЕ
ЕНЕРГИЈЕ?**

Ненад Стефановић

Агенција за енергетику Републике Србије (АЕРС)

32. саветовање *sigré* Србија

Златибор, 17.05.-21.05.2015.

Постојећи типови берзе у Европи по земљама чланицама ЕУ

<u>Берзе</u>	
Са регулисаном ценом услуге	■
Трговачке	■

Трговачка берза

- Профитна тржишна институција чији је основни посао обезбеђивање тржишних услуга
- Улажу у тржишну инфраструктуру, а њихов приход од инвестиција зависи од различитих корисничких надокнада и обима трговине коју берза врши за своје кориснике, нпр.:
 - надокнада за регистрацију корисника и надокнаде за годишњу чланарину
 - провизије на обављене трансакције
- Примери трговачких берзи су: APX (Холандија), Belrex (Белгија), BSP South Pool (Словенија и Србија), EXAA (Аустрија), EEX (Немачка), OTE (Чешка Република), PolPX (Пољска), Powernext (Француска) и PXE (Чешка Република, Словачка и Мађарска)
- Разликујемо их по ентитетима који су их основали:
 - учесници на тржишту
 - финансијске тржишне институције
 - оператори преносног система; или
 - комбинацијом ових ентитета

Берза са регулисаном ценом услуге

- Непрофитна или регулисана профитна институција чији приход зависи од одобрених трошкова за одобрене послове
 - Неке од њих наплаћују надокнаде корисницима, али су ове надокнаде одобрене од стране регулаторног тела или министарства
 - Основане на основу:
 - 1) Јавне иницијативе
 - берзе које су настале као последица јавне иницијативе да се успостави берза са регулисаном ценом услуге у власништву државе (шпанска берза OMEL и италијанска берза GME)
 - 2) Иницијативе оператора преносног система
 - берзе за које су оператори преносног система добили мандат да оснују берзу са регулисаном ценом услуге (мађарска берза HUPX и грчка берза ADMIE)
 - Типично је да обављају неке додатне послове који превазилазе тржишне услуге, нпр: расподељују средства која потичу од наплате права за коришћење капацитета (OMEL), управљају интерним загушењима у земљи (GME), врше диспечинг електрана (ADMIE)
 - Примери берзи са регулисаном ценом услуге су: GME (Италија), HUPX (Мађарска), OMEL (Шпанија и Португал), OPCOM (Румунија), ADMIE (Грчка) и SEMO (Ирска)
-

Одговори на питања рецензента (1)

1. Уредба ЕУ којом се утврђују смернице за доделу капацитета и управљање загушењима из 2015.године (GL CASM) детаљно прописују начин регулисања рада берзи електричне енергије које имају улогу Именованих оператора тржишта електричне енергије (NEMO) који спроводе спајање тржишта. Да ли поред ове уредбе постоје још неке уредбе ЕУ које регулишу рад берзи и у другим подручјима рада осим спајања тржишта?

- Уредба ЕК бр.714/2009 прописује недискриминаторна правила за услове приступа мрежи за прекограничне капацитете, посебно за правила за алокацију капацитета и управљање загушењима на интерконекторима. Ова уредба прописује минимум хармонизованих правила за спајање тржишта дан-унапред и унутардневно, како би се обезбедио јасан правни оквир за ефикасну алокацију капацитета и управљање загушењима, олакшавајући трговину електричном енергијом у ЕУ, омогућавајући ефикасније коришћење мреже и повећањем конкуренције, за добробит потрошача.
- За сада ме постоје друге уредбе ЕУ које регулишу рад берзи, али је ЕК најавила израду уредби које би регулисале рад берзи, констатујући појаву њиховог све већег монополистичког положаја на тржишту.

Одговори на питања рецензента (2)

2. Која су овлашћења и могућности регулаторних агенција за праћење и надзор рада организованих тржишта електричне енергије (берзи) и њиховог утицаја на целокупно тржиште електричне енергије?

- Овлашћења и могућности регулаторних агенција за праћење и надзор рада берзи су различита у зависности од изабраног модела берзе. Код берзе са регулисаном ценом услуге, регулаторна агенција одобрава висину цене услуге, док код трговачких берзи регулаторна агенција нема овлашћења. Код регулисаног модела берзе, регулаторна агенција има директан утицај на тржиште електричне енергије, што је највише изражено кроз заштиту учесника на берзи. Код нерегулисаног (трговачког) модела берзе, регулаторна агенција нема директног утицаја на тржиште електричне енергије, па је могуће јачање монополистичке функције берзе.

Одговори на питања рецензента (3)

3. Који модел регулисања организованог тржишта електричне енергије је примењен у Србији у Закону о енергетици из 2014. године?

→ Закон о енергетици из 2014. године није јасно дефинисао модел регулисања берзе (организованог тржишта електричне енергије) у Србији. У опису надлежности Агенције за енергетику Републике Србије није наведена регулација берзе, што би значило да ће будући модел берзе бити нерегулисан. Међутим, с обзиром да је оснивање берзе још увек у повоју, и у кашњењу у односу на првобитни план због доношења закона о берзама у Србији и потребе усклађивања са другим законима, питање избора модела берзе ипак остаје отворено.

Контакт:

Ненад Стефановић

Виши стручни сарадник за електричну енергију

ECRB EWG Co-Chairman

Агенција за енергетику Републике Србије (АЕРС)

Теразије 5 / V

11000 Београд-Србија

Тел: 011 3037 253

Факс: 011 3225 780

E-mail: nenad.stefanovic@aers.rs

URL: www.aers.rs